

Çin'e Özgü Sosyalist Politik Ekonomi'ye Genel Bakış*

XINHUA JIAN **

Prof. Dr.
Ekonomi ve İşletme Fakültesi
Wuhan Üniversitesi

***Xinhua Jian, Nanchang Üniversitesi ile Wuhan Üniversitesi'nin Ekonomi ve İşletme Fakültelerinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasından iki yıl önce, 1947'de doğan Jian, Yeni Çin'de büyüdü. "İki Bomba, Bir Uydu" sloganıyla özetlenen sosyalist inşanın başarılı dönemini ve Anti-Sağcı Kampanya, Büyük Atılım ve Kültür Devrimi gibi hareketlerin ciddi gerilemelerini yaşadı. Yaklaşık üç yıl çiftçi ve sekiz yıl fabrika işçisi olarak çalıştı. 1977'de, 30 yaşındayken, Çin üniversite giriş sınavlarını yeniden başlattığında Wuhan Üniversitesi'ne kabul edildi. Ekonomi eğitimi, Çin'in reform ve açılım süreciyle aynı zamana denk gelen 1978'de başladı. O zamandan beri, Çin'in tüm reform ve kalkınma sürecine katıldı. Çalışmaları ağırlıklı olarak Marksist politik ekonomiyi incelemek ve uygulamak ile Çin ekonomisindeki sorunları araştırmak üzerinedir.*

ORCID: 0009-0000-3432-9363

e-posta: xhjian@whu.edu.cn

Geliş Tarihi: 13.01.2026

Kabul Tarihi: 08.02.206

Atıf: Xinhua, J. (2026). Çin'e Özgü Sosyalist Politik Ekonomi'ye Genel Bakış. *BRIQ Kuşak ve Yol Girişimi Dergisi*, 7(2), 143-166.

ÖZ

Bu makale, Çin'e özgü sosyalist politik ekonomiyi, Marksist politik ekonomiye dayanan ve Çin'in tarihsel pratiği boyunca sürekli olarak yeniden şekillenen tutarlı bir teorik sistem olarak incelemektedir. Çalışma, Çin'in ekonomik modelini belirli ulusal ve küresel koşullar altında Marksist teorinin diyalektik bir gelişimi olarak kavramsallaştırmaktadır. Bu çerçevenin temel kategorilerini, metodolojik ilkelerini ve değer yönelimlerini analiz ederken, piyasa mekanizmaları ile sosyalist üretim ilişkilerinin yenilikçi bir sentezi olarak sosyalist piyasa ekonomisinin teorik önemine özellikle dikkat çekmektedir. Makale ayrıca, insan merkezli kalkınma, ortak refah ve yüksek kaliteli büyüme gibi kavramların, geleneksel politik ekonomiyi endüstriyel çağın varsayımlarının ötesine nasıl genişlettiğini tartışmaktadır. Teori-uygulama etkileşimini ve tarihsel materyalizmi vurgulayarak, çalışma Çin özellikli sosyalist politik ekonominin, çağdaş politik ekonomiyi zenginleştiren ve Marksist ekonomi teorisinin açıklayıcı kapsamını genişleten ayrı bir paradigma oluşturduğunu savunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çin'e özgü sosyalist politik ekonomi, Çin'de ekonomik reform, Marksist politik ekonomi, sosyalizmin inşası, sosyalist piyasa ekonomisi.

An Overview of Socialist Political Economy with Chinese Characteristics

ABSTRACT

This article examines socialist political economy with Chinese characteristics as a coherent theoretical system grounded in Marxist political economy and continuously reshaped through China's historical practice. The study conceptualizes China's economic model as a dialectical development of Marxist theory under specific national and global conditions. It analyzes the core categories, methodological principles, and value orientations of this framework, with particular attention to the theoretical significance of the socialist market economy as an innovative synthesis of market mechanisms and socialist relations of production. The article further discusses how concepts such as people-centered development, common prosperity, and high-quality growth extend traditional political economy beyond industrial-era assumptions. By emphasizing theory-practice interaction and historical materialism, the study argues that socialist political economy with Chinese characteristics constitutes a distinct paradigm that enriches contemporary political economy and expands the explanatory scope of Marxist economic theory.

Keywords: economic reform in China, Marxist political economy, political economy of socialism with Chinese characteristics, socialist construction, socialist market economy.

Giriş

ÇİN'E ÖZGÜ SOSYALİST POLİTİK EKONOMİ, Xi Jinping ve Parti Merkez Komitesi'nin ilk kez Aralık 2015'teki Merkezi Ekonomik Çalışma Konferansı'nda kamuoyuna önerdiği yeni ekonomik yaklaşımdır. Xi Jinping ve Parti Merkez Komitesi, Çin'e özgü sosyalist politik ekonomiyi sürdürme, öğrenme, uygulama, yenileme ve geliştirme ihtiyacını sıklıkla vurgulamaktadır. Bununla birlikte, Çin özellikli sosyalist politik ekonominin ne olduğu, araştırma konusu, başlangıç noktası, mantıksal akışı, çerçevesi, teorik sistemi, temel içeriği ve başlıca yöntemleri gibi temel sorularla ilgili hala çeşitli anlayışlar ve yorumlar bulunmaktadır. Bunlar derinlemesine tartışılmalı ve doğru bir şekilde açıklanmalıdır. Bu nedenle, bu makale, önemli ve karmaşık konuları tartışmadan önce, öncelikle bu temel sorularla ilgili yazarın görüşlerini kısaca açıklayacaktır.

Çin'e Özgü Sosyalist Politik Ekonominin Araştırma Nesnesi ve Tanımları

Çin'e Özgü Sosyalist Politik Ekonominin Araştırma Nesnesinin Çoklu Tanımları ve Anlamı

Çin'e özgü sosyalist politik ekonomi nedir? Bu, açıklığa kavuşturulması gereken ilk sorudur. Ancak şu anda birden fazla tanım ortaya çıkmıştır. Bunun nedeni, araştırma nesnesinin bir disiplinin içeriğini, sistemini, yapısını ve sınırlarını belirlemesidir. Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin araştırma nesnesine ilişkin farklı anlayışlar nedeniyle, tanımları da farklılık göstermektedir.

Özetle, akademide şu anda altı temsili görüş bulunmaktadır:

1. Araştırma nesnesi, üretim biçimi ve buna karşılık gelen üretim, değişim ilişkileri ile politika ve devlet ilişkileri olarak kabul edilir. Bu nedenle, Çin'e özgü politik ekonomi, "Çin'e özgü sosyalizmin üretim biçimini ve buna karşılık gelen üretim, değişim ilişkileri ile politika ve devlet ilişkilerini inceleyen bilim" olarak tanımlanır. Bu, en geniş ve en kapsamlı yaklaşımdır.

2. Araştırma nesnesi, Çin'e özgü sosyalist ekonomi olarak kabul edilir. Bu nedenle, Çin'e özgü sosyalist politik ekonomi, "Çin'e özgü sosyalizmin ekonomisini inceleyen bilim" olarak tanımlanır. Bu, en soyut anlayıştır.

3. Bazıları araştırma nesnesinin ekonomik faaliyetler, ekonomik ilişkiler ve bunların yasaları olduğuna inanmakta ve bu nedenle Çin'e özgü sosyalist politik ekonomiyi "Çin'e özgü sosyalizmin ekonomik faaliyetlerini, ekonomik ilişkilerini ve bunların yasalarını inceleyen bilim" olarak tanımlamaktadır. Bu anlayış, bir öncekine göre biraz daha spesifiktir; "ekonomi"yi "ekonomik faaliyetler ve ekonomik ilişkiler" olarak tanımlamakta ve araştırma nesnesinin ekonomik yasaları da içerdiğini belirtmektedir.

4. Çin'e özgü sosyalist politik ekonomiyi "üretim biçimini ve gelişim yasalarını inceleyen bilim" olarak tanımlamak, araştırma nesnesini üretim biçiminin kapsamı ve içeriğiyle sınırlayan oldukça dar bir anlayıştır.

5. Başka bir yorum, Çin'e özgü sosyalist politik ekonomiyi, araştırma nesnesi olarak üretim güçlerini ve üretim ilişkilerini ve bunların gelişim yasalarını dikkate alarak, "üretim biçimini ve gelişim yasalarını inceleyen bilim" olarak tanımlar. Bu yorum, esasen ilk bakış açısının başka bir ifadesidir; kavrayış aynıdır. Ancak bu tanım üretim biçiminin iki ana yönünü açıklığa kavuşturur.

6. Son bir yorum ise Çin'e özgü sosyalist politik ekonomiyi, araştırma nesnesi olarak üretim

Xi Jinping, 19. ÇKP Ulusal Kongresi'nde yaptığı konuşmada, "Çin'e özgü sosyalizm yeni bir döneme girmiştir" dedi (Fotoğraf: CGTN, 2017).

ilişkilerini (ekonomik ilişkileri) ve bunların gelişim yasalarını ele alarak, "üretim ilişkilerini ve bunların gelişim yasalarını inceleyen bilim" olarak tanımlar. Bu yorum en dar kapsamlı ve en az içeriklidir.

Çin'e Özgü Sosyalist Politik Ekonominin Araştırma Nesnesinin Çok Düzeyli Analizi

Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin araştırma nesnesi tam olarak nedir ve yukarıda belirtilen altı farklı anlayış ve tanımı nasıl doğru bir şekilde değerlendirmeliyiz? Yazar, Çin'e özgü sosyalist politik ekonomi dahil olmak üzere ekonomi araştırma nesnesinin, soyuttan somuta, basitten karmaşığa, birden fazla düzeyden, açıdan ve aşamadan analiz edilebileceğine ve kav-

ranabileceğine inanmaktadır. Yukarıda belirtilen altı farklı anlayış ve tanım, farklı düzeylerden, açılardan ve karmaşıklık derecelerinden yapılmış tanımlardır ve hepsinin belirli bir doğruluk derecesi vardır.

Araştırma nesnesinin ilk düzeyi, en soyut ve genel tanım olan ekonomidir.

İkinci düzey, ekonomik faaliyetleri (yani, üretim, değişim, dağıtım ve tüketim olmak üzere dört ana bağlantı, arz ve talep olmak üzere iki yön, ekonomik yapı, kaynak tahsis yöntemleri, işletme mekanizmaları, kalkınma biçimleri, kaynak koruma, çevre koruma vb. dahil olmak üzere ulusal ekonominin işleyişi ve gelişimi) ve ekonomik ilişkileri (ekonomik temel, ekonomik sistem) içerir. Bu, ekonomiyi oluşturan unsurların daha spesifik bir tanımıdır.

Üçüncü düzey, ekonominin en somut ve kapsamlı tanımını sunar ve dört yönü kapsar: üretim, üretim biçimi, üretici güçler (maddi kaynaklar, çevre, emek, teknolojinin kendisi ve insanlar ile nesneler arasındaki ilişki), üretim ilişkileri (üretim, değişim, dağıtım ve tüketim-de insanlar arasındaki ilişki) ve üretici güçler ile üretim ilişkilerinin karşılıklı ilişkisi ve birleşimi (insanlar ile nesneler arasındaki ilişki ve insanların kendi aralarındaki ilişki, emek ve üretim araçlarının birleşimi, üretim organizasyonu, uzmanlaşma, mekanizasyon, otomasyon, zeka, ağ oluşturma, dijitalleşme, çevrecileşme, büyük ölçekli üretim, standardizasyon, seri üretim, kişiselleştirme, özelleştirme, esneklik vb. ve üretici güçlerin serbestleştirilmesi, korunması ve geliştirilmesi). Dördüncü seviye, ekonominin kapsamının ötesine uzanır çünkü ekonomik temel, üst yapıyı belirler ve üst yapı da ekonomik temele tepki verir. Bu nedenle, ekonomik araştırmalar sadece üretici güçleri ve üretim ilişkilerini, özellikle de üretici güçler ve üretim ilişkileri arasındaki karşılıklı ilişkiyi incelemekle kalmamalı, aynı zamanda üretim ilişkilerini üst yapı ile birlikte incelemeli, ekonomik temel ile üst yapı (siyaset, devlet/hükümet,ideoloji, kültür ve yönetim dahil) arasındaki ilişkiyi de ele almalıdır. Politik ekonominin “politik” kelimesini içermesinin temel nedeni budur.

Klasik Marksist politik ekonominin temel görevi, kapitalist ekonominin çelişkili hareket ve gelişim yasalarını bilimsel olarak analiz etmek ve ortaya koymaktır. Buna dayanarak, sosyalizm ve komünizme doğru kaçınılmaz eğilimi önerir, proletarya devrimi için objektif bir teorik temel sağlar, kapitalist ekonomik sistemi değiştirir ve yeni bir sosyalist sistem kurar. Ancak bu, Marksist politik ekonominin sadece “devrimci ekonomi” olduğu anlamına

gelmez. Çünkü her şeyden önce bilimsel bir ekonomidir. Rolü veya işlevi sadece proletarya devrimine rehberlik etmek değil, aynı zamanda sosyalist inşanın genel yönünü de belirlemektir. Marksist politik ekonominin sadece “devrimci ekonomi” olduğunu söylemek, Çin devriminin başarılı olduğu ve asıl görevin artık inşa olduğu yanılıgısına kolayca yol açarak Marksist politik ekonomiyi etkisiz ve modası geçmiş hale getirir. Bu, bazıları için Marksist politik ekonomiyi reddetmek ve ona karşı çıkmak için bir bahane haline gelir.

Sosyalist ekonomiyi gerçekten sürdürülebilir ve etkili bir şekilde geliştirmek veya sosyalizmi inşa etmek için, sosyalist reform yoluyla sosyalist ekonomik ve politik sistemleri sürekli olarak iyileştirmek gereklidir.

Klasik Marksist politik ekonomi, kapitalist üretim biçiminin çelişkili hareketini ve üretim ilişkilerinin evrimsel eğilimini incelemeye odaklanır; kapitalist sistemi nasıl sağlamlaştırıp geliştireceğine veya kapitalist ekonominin sürdürülebilir ve etkili gelişimini nasıl sağlayacağına değil. Kapitalist sistemi nasıl sağlamlaştırıp geliştireceği ve kapitalist ekonominin sürdürülebilir ve etkili gelişimini nasıl sağlayacağı Batı ekonomisinin ana görevleridir. Fark, Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin, çağdaş Çin Marksist politik ekonominin ana görevi olarak, sosyalist ekonomik sistemi kurmak ve geliştirmek, sosyalist ekonomiyi geliştirmek ve nihayetinde

komünizmi gerçekleştirmek için teorik temel ve rehberlik sağlamasında yatmaktadır. Sürdürülebilir ve etkili bir şekilde sosyalist ekonomiyi nasıl geliştireceğine odaklanmalıdır. Buna “sosyalist inşanın ekonomisi” (sosyalist kalkınma ekonomisi ve yönetim ekonomisi dahil) denebilir. Ancak, buna sadece “inşa ekonomisi” demek yeterli değildir. “Reform ekonomisi” ve hatta “devrimci ekonomi” de denmelidir. Çünkü devrim, silahlı mücadele veya reform şeklinde olabilen toplumsal bir değişimdir. Sosyalist ekonomiyi gerçekten sürdürülebilir ve etkili bir şekilde geliştirmek veya sosyalizmi inşa etmek için, sosyalist reform yoluyla sosyalist ekonomik ve politik sistemleri sürekli olarak iyileştirmek gereklidir. Sosyalist reform, ikinci sosyalist devrim olarak da düşü-

nülebilir. Birinci sosyalist devrim, sosyalist sistemi kurmaktır; ikinci sosyalist devrim ise sosyalist sistemi geliştirmektir.

Ekonomi, üretici güçleri incelemeli midir? Bu her zaman tartışmalı bir soru olmuştur. Günümüzde çoğu bilim insanı, Çin’e özgü sosyalist politik ekonominin sadece üretim ilişkilerini değil, aynı zamanda üretici güçleri de incelemesi gerektiğine inanmaktadır. Çünkü sosyalizmin temel gereksinimi ve temel görevi üretici güçleri geliştirmektir. Bu çok doğru bir görüştür. Ancak, ekonomide incelenen üretici güçlerin, üretici güçlerin maddi nitelikleri ve değişim yasaları olmadığı açıklığa kavuşturulmalıdır. Bunlar doğa bilimleri ve mühendislik teknolojisinin araştırma nesneleri ve görevleridir.

Ekonomi, üretici güçleri insanlar ve nesneler arasındaki ilişki perspektifinden inceler; üretici güçler ve üretim ilişkileri arasındaki karşılıklı ilişkiyi ve birleşimi inceler; üretici güçlerin nasıl serbest bırakılacağını, korunacağını ve geliştireceğini inceler; üretici güçlerin gelişimini, tahsisini, kullanımını, örgütlenmesini, işletimini ve yönetimini inceler. Ekonomi, üretici güçleri üretim ilişkilerinden ve üst yapıdan ayrı olarak inceleyemez. Üretici güçleri üretim ilişkileri ve üst yapı ile birlikte incelemeli ve üretim ilişkilerinin incelenmesine odaklanmalıdır. Çünkü üretim ilişkileri (ekonomik temel) ve üst yapı, üretici güçler üzerinde büyük bir karşıt etkiye sahiptir; hem üretici güçlerin gelişimini teşvik edebilirler hem de gelişimlerini engelleyebilir ve kısıtlayabilirler. Dahası, üretici güçlerin gelişimi, tahsisi, kullanımı, örgütlenmesi, işletimi, yönetimi, serbest bırakılması, korunması ve geliştirilmesi sadece insanlar ve nesneler arasındaki ilişkiler değil, aynı zamanda insanlar arasındaki ilişkilerdir. Örneğin, uzmanlaşma ve iş bölümü, üretimde insanlar ve nesneler arasındaki ilişkiyi değil, aynı zamanda insanlar arasındaki ilişkiyi, iş bölümünü ve iş birliğini de içerir; sadece insanlar ve nesneler arasındaki ilişkiyi değil. Üretici güçlerin tahsisi veya “kaynak tahsisi”, esas olarak piyasa mekanizmaları ve planlama mekanizmaları aracılığıyla gerçekleştirilir. Piyasa mekanizmaları üretim ilişkileri kategorisine girerken, planlama mekanizmaları siyasi kurumların ve kurumsal düzenlemelerin kurulmasını da içerir. “Üretici güçleri özgürleştirmek”, üretici güçlerin gelişimini engelleyen ekonomik ve siyasi kurumsal engelleri ortadan kaldırmak, üretici güçlerin gelişimine elverişli ekonomik ve siyasi sistemler oluşturmak ve üretici güçlerin gelişimini teşvik etmek anlamına gelir. Üretici güçlerin geliştirilmesi, insanların üretim ve yönetime olan coşkusunu harekete geçirmeyi gerektirir. Bu coşkuyu harekete geçirmenin anahtarı,

esas olarak üretim ilişkilerini, ekonomik sistemleri ve ilgili politik sistemleri içeren teşvik mekanizmalarının oluşturulmasında yatmaktadır.

Çin’e Özgü Sosyalist Politik Ekonomide Terimlerin Tanımları

Günümüzde, Çin ekonomisi camiasında Çin’e özgü sosyalist politik ekonomiyle ilgili çeşitli ekonomik terimler kullanılmaktadır. Bununla birlikte, bu terimler arasındaki çağrışımlar, anlamlar, farklılıklar ve bağlantılar konusunda net bir fikir birliği bulunmamaktadır. Çin’e özgü sosyalist politik ekonomi nedir? Ekonomi, politik ekonomi, Marksist ekonomi, Marksist politik ekonomi, çağdaş Çin Marksist politik ekonomi ve Çin’e özgü Marksist politik ekonomi ile ilişkisi nedir? Farklılıkları ve bağlantıları nelerdir? Bunlar, Çin’e özgü sosyalizmin politik ekonomisini öğrenme, araştırma, yenilik yapma, geliştirme ve uygulama süreçlerinde doğru bir şekilde anlaşılması gereken sorulardır.

Ekonomi teorisi eski çağlardan beri mevcuttur. Ancak kapitalist toplumun ortaya çıkışından sonra bağımsız bir disiplin haline gelmiştir. Yazar, ekonominin, insan sosyal-ekonomik faaliyetlerini (davranışlarını) ve ekonomik ilişkilerini, yasalarını ve uygulamalarını inceleyen tüm disiplinler için genel bir terim olduğuna inanmaktadır. Bu disiplinler iki ana kategoriye ayrılır: teorik ekonomi ve uygulamalı ekonomi. Politik ekonomi, öncelikle üretim biçimini, özellikle üretim ilişkilerini ve bunların değişim yasalarını inceleyen en önemli teorik ekonomi dalıdır ve diğer tüm ekonomi dallarının teorik temelidir. Ekonomik sınıflandırma öncelikle araştırma nesnesine ve özelliklerine dayanır. Bilimsel titizlik, sınıf niteliği, tarihsel dönem, toplumsal biçim ve ulusal/bölgesel köken farklılıklarına göre politik ekonomi çeşitli şekil-

lerde daha da sınıflandırılabilir: Bilimsel titizliğe göre, bilimsel politik ekonomi ve halk politik ekonomi (yani bilimsel olmayan politik ekonomi); sınıf niteliğine göre, burjuva politik ekonomi, proletarya politik ekonomi ve küçük burjuva politik ekonomi; tarihsel döneme göre, klasik politik ekonomi (veya antik politik ekonomi) ve modern politik ekonomi; araştırma nesnesinin toplumsal biçimine göre, kapitalist politik ekonomi ve sosyalist politik ekonomi; araştırma nesnesinin toplumsal biçiminin kapsamına göre, geniş politik ekonomi (tüm toplumlar) ve dar politik ekonomi (belirli bir toplum). Araştırma nesnesinin ulusal/bölgesel kökenine göre, İngiliz politik ekonomi, Amerikan politik ekonomi, Sovyet politik ekonomi, Çin politik ekonomi vb. bulunmaktadır.

Ayrıca, bu farklı sınıflandırma kriterleri birleştirilerek politik ekonominin yeni sınıflandır-

maları oluşturulabilir. Örneğin, politik ekonominin sınıf niteliği, tarihsel dönemi ve ulusal kökeninin birleştirilmesiyle İngiliz klasik burjuva politik ekonomi ortaya çıkar. Marksist politik ekonomi, Marx ve Engels tarafından kurulan bilimsel proleter politik ekonomidir. Marksist ekonomi, Marksist politik ekonominin kısaltmasıdır. Marx ve Engels klasik Marksist politik ekonomiyi kurmuş, çağdaş Marksist politik ekonomiyi miras alıp geliştirmiştir. Araştırma nesneleri esas olarak kapitalist ve sosyalist ekonomileri içerdiğinden, Marksist politik ekonominin kapitalist kısmı (esas olarak kapitalist ekonomileri inceleyen kapitalist politik ekonomi olarak da adlandırılır) ve Marksist politik ekonominin sosyalist kısmı (esas olarak sosyalist ekonomileri inceleyen sosyalist politik ekonomi olarak da adlandırılır) olmak üzere ikiye ayrılır.

“Marx ve Engels klasik Marksist politik ekonomiyi kurmuş, çağdaş Marksist politik ekonomiyi miras alıp geliştirmiştir.” Şanghay'daki bir parkta Karl Marx ve Friedrich Engels'in heykelleri (Fotoğraf: VCG/China Daily, 2018).

Çağdaş Çin Marksist politik ekonomi, Marksist politik ekonominin bakış açısı, görüşleri ve yöntemlerinin çağdaş ekonomileri (çağdaş Çin ekonomileri, dünya ekonomileri, gelişmiş Batı ülkelerinin ekonomileri ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomileri dahil) incelemek için Çin'de uygulanmasıyla oluşturulan çağdaş Marksist politik ekonomidir. Dahası, Çin'in mevcut sosyalist ekonomisi Çin'e özgü sosyalizmin ilk aşamasında olduğundan, Çin'e özgü sosyalizmi inceleyen Marksist politik ekonomiye aynı zamanda Çin'e özgü sosyalist politik ekonomi de denir.

Çin'e Özgü Sosyalist Politik Ekonominin Oluşumu ve Gelişimi

Çin'e özgü sosyalist politik ekonomi, Marksist politik ekonominin bakış açısı, görüşleri ve yöntemlerini kullanarak Çin'e özgü sosyalist ekonomisini inceleyen, Marksist politik ekonomi tarafından yönlendirilen bir politik ekonomidir. Marksizmin temel ilkeleri ile Çin'e özgü sosyalist pratiğinin birleşiminin bir ürünü, Çin'e özgü sosyalist ekonomisinin geliştirilmesindeki pratik deneyimin teorik bir özeti ve çağdaş Çin Marksist politik ekonominin önemli bir bileşeni ve en son araştırma başarısıdır. Çin sosyalist politik ekonominin araştırılması Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşunda başlamış olsa da, Çin'e özgü sosyalist politik ekonomi, özellikle Çin'e özgü sosyalizm önerisinden sonra, reform ve dışa açılma sürecinden sonra Çin'de kademeli olarak oluşmuş ve gelişmiştir. Çin'in reform ve dışa açılma süreci aynı zamanda Çin'e özgü sosyalizmin araştırılması ve inşası süreci ve eş zamanlı olarak Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin oluşumu ve gelişimi sürecidir. 40 yıllık reform ve dışa açılma, ekonomik kalkınma uygulamaları ve ilgili teorik araştırmaların ardından, Çin'e özgü sosya-

list politik ekonominin temel olarak şekillendiği söylenebilir. Reform ve dışa açılmadan bu yana Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin oluşum ve gelişimini gözden geçirmek ve özetlemek, bu alana bağlı kalmak, öğrenmek, uygulamak ve daha da yenilikçi bir şekilde geliştirmek açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu makale, Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin oluşum ve gelişim süreci, başlıca başarıları, eksiklikleri ve gelecekteki gelişim görevleri açısından ilgili araştırma durumunu ele almaktadır. Batılı ekonomistler, Çin'e özgü sosyalist politik ekonomi anlayışını incelememekte çünkü bu perspektifi benimsememektedirler. Çin'in reform, dışa açılma ve ekonomik kalkınması üzerine çalışan çok sayıda yabancı bilim insanı, bu çalışmaları Çin'e özgü sosyalist bir siyasi ekonomi perspektifinden değerlendirmemektedirler. Bu nedenle, esas olarak Çinli bilim insanlarının ilgili araştırmalarını ele alacağız.

Bugüne kadar, Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin oluşumu ve gelişimi kabaca şu aşamalara ayrılabilir. Birincisi, 1978-1986 yılları arasındaki ilk öneri aşaması; ikincisi, 1987-1996 yılları arasındaki temel oluşum aşaması; üçüncüsü, 1997-2011 yılları arasındaki gelişim aşaması ve dördüncüsü, 2012'de Çin Komünist Partisi'nin (ÇKP) 18. Ulusal Kongresi ile başlayan nihai hale gelme ve olgunlaşma aşaması.

Başlangıç Aşamasındaki Araştırmalar (1978-1986)

1978'de Çin reform ve dışa açılma sürecine başladı ve Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin araştırılması da eş zamanlı olarak başladı denilebilir. En önemli dönüm noktası niteliğindeki başarılar şunlardır: 1981'de 11. ÇKP Merkez Komitesi'nin Altıncı Genel Kurulunda ka-

bul edilen ve ilk kez “ülkemin sosyalist sistemi hala başlangıç aşamasındadır” ifadesini açıkça belirten “Çin Halk Cumhuriyeti’nin Kuruluşundan Bu Yana Partinin Bazı Tarihsel Konularına İlişkin Karar”; Deng Xiaoping’in 1 Eylül 1982’de “Çin Komünist Partisi 12. Ulusal Kongresi Açılış Konuşması”nda ilk kez “Marksizmin evrensel gerçeğini ülkemizin özgün gerçekleriyle birleştirerek, kendi yolumuzu izleyerek ve Çin’e özgü sosyalizmi inşa ederek - uzun vadeli tarihsel deneyimi özetleyerek vardığımız temel sonuç budur” ifadesini açıkça belirtmesi (Xiaoping, 1993: 3); 1982’deki 12. ÇKP Ulusal Kongresi “çeşitli ekonomik biçimlerin geliştirilmesini” önerdi; ve 1984’teki 12. ÇKP Merkez Komitesi Üçüncü Genel Kurul Toplantısı ilk kez “kamu mülkiyetine dayalı planlı bir emtia ekonomisi”ni önerdi. Bu

aşamanın araştırma başarıları, Çin’in reform ve dışa açılma programının ilk belgesinde yoğunlaşmıştır. 1984’te Deng Xiaoping, “ÇKP Merkez Komitesi’nin Ekonomik Sistem Reformu Kararı”nın “Marksizmin temel ilkelerini Çin’deki sosyalizm pratiğiyle birleştiren bir politik ekonomi taslağı” oluşturduğunu belirterek, Çin’e özgü sosyalist politik ekonomi kavramını ilk işaret eden öneriyi ortaya koydu (Xiaoping, 1993: 83). Başta Deng Xiaoping olmak üzere parti ve devlet liderleri, Çin’e özgü sosyalist politik ekonominin önerilmesinde ve daha sonraki temel oluşumunda belirleyici bir rol oynadılar; Sun Yefang, Xue Muqiao, Yu Guangyuan, Xu Dixing ve Hu Qiaomu gibi eski kuşak ekonomistler, bu teorinin ilk önerisine ve daha sonraki temel oluşumuna önemli katkılarda bulundular.

Deng Xiaoping, 1 Eylül 1982’de Pekin’de düzenlenen ÇKP 12. Ulusal Kongresi’nin açılış töreninde konuşuyor (Fotoğraf: CGTN, 2017).

Bu aşamadaki araştırma ve incelemelerin öne çıkan bir özelliği, Doğu Avrupadaki sosyalist ülkelerin ekonomik sistemlerini ve reformlarını araştırmak üzere ilgili liderlerin ve ekonomistlerin Doğu Avrupa'ya gönderilmesi idi; bu süreçte Oscar Lange, F. Bruce, János Korné ve Ota Sik gibi Doğu Avrupalı ekonomistlerin sosyalist ekonomi teorilerinden öğrenmeye ve bunlara atıfta bulunmaya büyük önem verildi.

Temel Oluşum Aşaması Üzerine Araştırma (1987-1996)

Bu aşama, Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin temel oluşum aşaması olarak kabul edilebilir. Çünkü 1987'deki ÇKP 13. Ulusal Kongresi, sosyalizmin temel aşamasının teorisini sistematik olarak açıklığa kavuşturmuş ve 1992'deki ÇKP 14. Ulusal Kongresi, sosyalist piyasa ekonomisi teorisini ilk kez açıkça ortaya koymuştur. Özellikle, Çin'in reform ve dışa açılma programının ikinci belgesi olan 1993 tarihli "ÇKP Merkez Komitesi'nin Sosyalist Piyasa Ekonomisi Sisteminin Kurulmasına İlişkin Bazı Konular Hakkındaki Kararı", sosyalist piyasa ekonomisinin nispeten kapsamlı bir teorisini, Çin'e özgü sosyalizmin mülkiyet teorisini ve gelir dağılımı teorisini ortaya koyarak, Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin temel içeriğinin temel oluşumunu işaretlemiştir.

Sosyalist piyasa ekonomisi teorisi, Çin'in reform ve dışa açılma sürecinde yarattığı yepyeni bir ekonomi teorisidir. Çağdaş Marksist politik ekonominin zamana uygun en büyük yeniliği, Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin en önemli içeriği ve reform ve dışa açılmadan bu yana Çin'in ekonomik reform ve kalkınmadaki olağanüstü başarılarına rehberlik eden temel teoridir.

Bu araştırma ve keşif aşamasının en belirgin özelliği, Batı ekonomisini, özellikle modern piyasa ekonomisi teorilerini ve yöntemlerini tanıtmaya, özümsemeye ve öğrenmeye başlaması ve bunları Çin'e özgü sosyalist politik ekonomine zenginleştirmesidir. Bu, Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin, özellikle sosyalist piyasa ekonomisi teorisinin oluşumunda ve gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Bununla birlikte, bir ölçüde, Marksist politik ekonominin modası geçmiş olduğuna inanma veya hatta Marksist politik ekonomiyi tamamen reddetme ve Batı ekonomisini, özellikle modern Batı ekonomisini şiddetle destekleme ve hayranlık duyma eğilimi de vardı.

Kısmi Gelişme Aşaması Üzerine Araştırma (1997-2011)

Bu aşama, sınırlı teorik atılımlara tanık oldu ve Batı neoliberal ekonomisinden önemli ölçüde etkilendi, ancak keşif yoluyla gelişmeye devam etti, bu nedenle "kısmi gelişme aşaması" terimi kullanıldı. Bu aşamanın başlıca başarıları şunlardır: 2002'deki 16. ÇKP Ulusal Kongresi'nin Çin için yeni bir sanayileşme yolu önermesi; 2003'teki 16. ÇKP Merkez Komitesi'nin Üçüncü Genel Kurul Toplantısı'nın insan merkezli, kapsamlı, koordineli ve sürdürülebilir bir bilimsel kalkınma kavramı önermesi; ve 2007'deki 17. ÇKP Ulusal Kongresi'nin Çin'e özgü yeni bir sanayileşme yolu, Çin'e özgü bir kentleşme yolu, Çin'e özgü bir tarımsal modernleşme yolu, Çin'e özgü bağımsız inovasyon yolu ve kaynak tasarrufu sağlayan ve çevre dostu "iki yönlü toplum"un inşasını önermesi. Başlıca ilerleme, ekonomik kalkınma teorisinde kaydedildi.

Bu aşamada, sosyalist piyasa ekonomisi teorisi ortaya atılmış olsa da henüz çok olgun-

laşmamış ve eksik bir haldeydi. 2001 yılında “Güneydoğu Akademik Dergisi”nin dördüncü sayısında yayımlanan “Sosyalist Piyasa Ekonomisinin Geliştirilmesinin Yeniden Anlaşılması” başlıklı makalesinde Yoldaş Xi Jinping, “Sosyalist piyasa ekonomisinin kurulması ve geliştirilmesi pratiğinde, bir yandan, bazı kişilerin bilinçli veya bilinçsiz olarak piyasa ekonomisine direnmesiyle birlikte, derinden yerleşmiş geleneksel planlı ekonomi bilinci sorunu vardır; diğer yandan, bazı kişilerin Batı ekonomik teorilerini tamamen kopyalaması ve Batı kapitalist özel mülkiyet piyasa ekonomisi teorilerini sosyalist piyasa ekonomisinin yeni pratiğine rehberlik etmek için kullanması sorunu da vardır. Bugüne kadar sosyalist piyasa ekonomisi üzerine yapılan tüm çalışmalarda, neredeyse tamamı Batı piyasa ekonomisi teorilerinin tekrarıdır; hiç kimse sosyalist piyasa ekonomisinin anlamını, özelliklerini ve işleyiş mekanizmasını veya sosyalizm ile piyasa ekonomisinin nasıl birleştirildiğini açıkça açıklamamıştır ve bu nedenle, sosyalist piyasa ekonomisi ile kapitalist piyasa ekonomisi arasında teorik bir karşılaştırma ve gösterim yapmak daha da imkansızdır.” şeklinde belirtmiştir (Xi, 2001: 4).

Bu araştırma ve inceleme aşamasının en belirgin özelliği, Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin Batı ekonomisinden önemli ölçüde etkilenmiş olması ve hatta Marksist politik ekonominin “marjinalleştirilmesine” yol açmış olmasıdır. Neoliberal ekonominin etkisine karşı, Liu Guoguang, Song Tao, Wei Xinghua, Jiang Xuemo, Wu Shuqing, Gu Shutang, Wu Xuangong, Wu Yifeng ve Zhou Xincheng gibi eski kuşak ekonomistler, bazı orta yaşlı ve genç ekonomistlerle birlikte, Çin'in reform ve kalkınmasının gerçeklerini Marksist politik ekonomi araştırmalarının sürekliliğiyle birleştirerek,

Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin gelişimine katkıda bulunmuşlardır.

2012'deki 18. ÇKP Ulusal Kongresi'nden Başlayan Formülasyon ve Olgunlaşma Aşaması Üzerine Araştırma

2012'deki 18. ÇKP Ulusal Kongresi'nden bu yana, Çin'in ekonomik gelişimi yeni bir normale girmiş ve birçok yeni durum, özellik, sorun ve görev ortaya çıkmıştır. Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin temel ilkelerine bağlı kalarak, yenilik yapılması, geliştirilmesi ve uygulanması özellikle gereklidir. Önceki üç aşamadaki araştırma ve incelemelerden sonra Çin'e özgü sosyalist politik ekonomi temel olarak şekillenmiş olsa da, “Çin'e özgü sosyalist politik ekonomi” adı henüz resmi ve açık bir şekilde önerilmemiş, ana içeriği ve genel çerçevesi net bir şekilde özetlenip onaylanmamış ve ilk iki aşamada meydana gelen sapmalar etkili bir şekilde düzeltilmemiştir. İşte bu bağlamda, Xi Jinping son yıllarda defalarca önemli konuşmalar yapmış, resmi ve açık bir şekilde “Çin'e özgü sosyalist politik ekonomi” adını kullanmış ve Çin'e özgü sosyalist politik ekonomine bağlı kalmanın, onu geliştirmenin, öğrenmenin ve etkili bir şekilde uygulamanın günümüzdeki özel gerekliliğini vurgulamıştır.

8 Temmuz 2014'te, ekonomik durum uzmanlarıyla yapılan bir sempozyumda Yoldaş Xi Jinping şunları belirtmiştir: “Her düzeydeki parti komiteleri ve hükümetler politik ekonomiyi etkili bir şekilde incelemeli ve uygulamalı, ekonomik kalkınmanın yasalarını bilinçli bir şekilde anlamalı ve daha iyi takip etmeli, reform ve dışa açılmayı teşvik etme, ekonomik ve sosyal kalkınmaya öncülük etme ve ekonomik ve sosyal kalkınmanın kalitesini ve verimliliğini artırma yeteneklerini ve düzeylerini sürekli olarak geliştirmelidir.”

23 Kasım 2015'te, Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi Siyasi Bürosu'nun 28. ortak çalışma oturumunda, Xi Jinping, ülkenin ulusal koşulları ve kalkınma uygulamaları temelinde Marksist politik ekonominin incelenmesi, araştırılması ve uygulanmasının ve çağdaş Çin Marksist politik ekonominin geliştirilmesinin gerekli olduğunu vurguladı. Özellikle bunun Marksizm'i savunmak ve geliştirmek için zorunlu bir ders olduğunu belirtti ve 11. Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi Üçüncü Genel Kurul Toplantısı'ndan bu yana çağdaş Çin Marksist politik ekonominin birçok önemli teorik başarısını açıkça özetledi.

21 Aralık 2015'te sona eren Merkez Ekonomik Çalışma Konferansı'nda Yoldaş Xi Jinping, "Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin temel ilkelerine bağlı kalmayı" açıkça önerdi ve "Çin'e özgü sosyalist politik ekonomi" terimini ilk kez kamuoyunda kullandı.

Çin'de, Çin'e özgü sosyalist politik ekonomi üzerine öğrenme, araştırma, yenilik yapma, geliştirme ve uygulama konusunda bir hareketlilik başladı. Birçok önemli gazete ve dergi, ilgili araştırma makalelerini art arda yayınlamaya başladı.

Xi Jinping, Nisan 2016'da Parti Okul Çalışma Konferansı'nda yaptığı konuşmada, her açıdan orta derecede müreffeh bir toplum inşa etmenin belirleyici aşamasının, Partimizin yönetimi için benzeri görülmemiş zorluklar sunduğunu açıkça belirtti: "Durum ve çevredeki hızlı değişimler, reform, kalkınma ve istikrarın ağır görevleri, sayısız

çelişki, risk ve zorluk ve sınavların büyüklüğü, hepsi benzeri görülmemiş nitelikte." Şunu da keskin bir şekilde vurguladı: "Bazı insanlar Batı teorilerini ve söylemlerini altın kurallar olarak görüyor ve farkında olmadan Batı kapitalist ideolojisinin destekçisi oluyorlar." "Eğer uygulamalarımızı Batı kapitalist değer sistemine göre şekillendirirsek ve ülkemizin gelişimini Batı kapitalist değerlendirme sistemine göre ölçersek, Batı standartlarına uyduğu sürece kabul edilebilir bulur ve uymayan her şeyi geri kalmış ve modası geçmiş olarak reddedersek, sonuçlar hayal edilemez olacaktır!" "Cesaretle konuşun ve kılıcınızı çekin, şüpheleri gidermede ve kafa karışıklığını dağıtmada usta olun." "Marksizm, biz Komünistler için 'gerçek kutsal kitaptır'. Eğer 'gerçek kutsal kitabı' iyi incelemesek ve sürekli 'Batı'ya gidip kutsal kitap edinmeyi' düşünürsek, önemli meseleleri tehlikeye atarız!" (Xi, 2016).

Xi Jinping, 17 Mayıs 2016'da Felsefe ve Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda yaptığı konuşmada şu çarpıcı noktayı vurguladı: "Bazıları Marksizmin modasının geçtiğine ve Çin'in şu anda yaptıklarının Marksizm olmadığına inanıyor; bazıları ise Marksizmin sadece ideolojik bir telkin olduğunu, akademik rasyonellik ve sistematiklikten yoksun olduğunu söylüyor. Pratikte Marksizm marjinalleştirildi, soyutlaştırıldı ve bazı alanlarda 'söz edilmeyen' bir konu haline getirildi, bazı disiplinlerde 'kaybedildi', ders kitaplarından 'yok' edildi ve forumlarda 'bahsi geçmemeye' başladı. Bu durum çok ciddiye alınmalıdır." Ayrıca şunları da belirtti: "Bazıları Marksist politik ekonominin modasının geçtiğini ve Kapital'in modasının geçtiğini söylüyor. Bu ifade keyfidir" (Xi, 2016a).

8 Temmuz 2016'da, Yoldaş Xi Jinping, ekonomik durum üzerine uzmanlarla yaptığı bir sempozyuma başkanlık ederken şunları belirtti: "Çin'e özgü sosyalist politik ekonomini korumak ve geliştirmek için, Marksist politik ekonomiyi

Xi Jinping: 'Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin teorik sistemini sürekli olarak geliştirmeli ve Çin özelliklerini, Çin tarzını ve Çin ruhunu tam olarak yansıtan bir ekonomi disiplininin inşasını teşvik etmeliyiz' (Fotoğraf: Jin Ding/China Daily, 2026).

rehberimiz olarak almalı, ülkemizin reform ve dışa açılma ile sosyalist çağdaşlaşma süreçlerinin büyük pratik deneyimini özetleyip geliştirmeli ve aynı zamanda Batı ekonomisinin yararlı unsurlarından yararlanmalıyız. Çin'e özgü sosyalist politik ekonomi ancak pratikte zenginleştirilebilir ve geliştirilebilir ve aynı zamanda pratik testinden geçmeli, böylece pratiğe yön vermelidir. Araştırma ve incelemeyi güçlendirmeli, yasaların anlaşılmasının özetlenmesini güçlendirmeli, Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin teorik sistemini sürekli olarak geliştirmeli ve Çin özelliklerini, Çin tarzını ve Çin ruhunu tam olarak yansıtan bir ekonomi disiplininin inşasını teşvik etmeliyiz.” (Xinhua, 2016). Bu konuşma, Çin'e özgü sosyalist politik ekonomi, Marksist politik ekonomi ve Batı ekonomisi arasındaki ilişkiyi açıklığa kavuşturmuş, Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin

yenilikçi ve geliştirilmesi için temel görevleri ve yolları ortaya koymuş ve önemli bir yol gösterici nitelik taşımıştır.

Bu konuşmaların ruhundan ilham alan Çin'de, Çin'e özgü sosyalist politik ekonomi üzerine öğrenme, araştırma, yenilik yapma, geliştirme ve uygulama konusunda bir hareketlilik başladı. Birçok önemli gazete ve dergi, ilgili araştırma makalelerini art arda yayınlamaya başladı ve bu da Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin müdahaleleri ortadan kaldırma, sapmaları düzeltme, kapsamlı ve derinlemesine araştırma yapma ve olgun ve iyi tanımlanmış bir aşamaya doğru ilerleme aşamasının başlangıcını işaret etti. Bu, Çin'e özgü sosyalist politik ekonomi araştırmaları için altın bir dönemin başlangıcını ifade etmektedir. Bazı akademisyenler hatta şöyle demişlerdir: Marksist politik ekonomi araştırmalarının baharı geldi!

Çin'e Özgü Sosyalist Politik Ekonominin Ana İçeriği ve Sistem Yapısı

Çin'e özgü ekonomik reform ve kalkınma sürecinde, 40 yıllık keşif, araştırma ve yenilik çalışmalarının ardından, Çin'e özgü sosyalist politik ekonomi verimli sonuçlar elde etmiştir. Ana içeriğinden genel çerçevesine kadar, temel olarak şekillendiği söylenebilir. Ancak, Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin ana kazanımları, yani ana içeriği nelerdir ve mevcut teorik sistemini oluşturmak için hangi çerçeve benimsenmelidir? Çin akademik camiasının görüşleri, özellikle temel içerik konusunda, tamamen tutarlı değildir. Bazıları bunu altı, bazıları yedi, bazıları ise on veya daha fazla açıdan özetlemektedir. Dahası, bazı özetler tekrarlama, örtüşme ve düzeylerinde koordinasyon ve birlik eksikliğinden muzdariptir (Xinhua & Jiang, 2016).

Çin'e özgü sosyalist ekonomi reform yoluyla şekillenir ve gelişir; bu nedenle, reformun daha ayrıntılı araştırılması ve açıklanması, yani sosyalist ekonomik reform teorisi gereklidir.

Örneğin, bazıları sosyalist ekonomik kalkınmanın yeni teorisini ana içerik olarak kabul ederken, aynı zamanda Bilimsel Kalkınma Görüşü, insan merkezli kalkınma felsefesi, yenilik, koordinasyon, yeşil kalkınma, açıklık ve paylaşım gibi yeni kalkınma kavramları ile Çin'e özgü yeni tip sanayileşme, kentleşme, tarımsal modernleşme, bilişimleşme ve bağımsız inovasyon yolunu para-

lel ana içerikler olarak listelemektedir. Bu durum, özetleme düzeyinin belirsizleşmesine ve tekrarlama yolu açmaktadır; oysa ki bunlar tam olarak yeni kalkınma teorisinin ana bileşenleri veya özel içerikleridir ve onun içinde yer almalıdırlar.

Örneğin, bazıları temel ekonomik sistem teorisini ve mülkiyet teorisini Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin paralel temel bileşenleri olarak ele almaktadır. Bu da belirsiz hiyerarşi ve örtüşmeden muzdariptir, çünkü temel ekonomik sistem öncelikle mülkiyete atıfta bulunur.

Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin ana içeriği ve teorik sistemiyle ilgili olarak, bu kitabın ön görüşü, reform ve dışa açılmadan bu yana Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin ana başarılarının aşağıdaki yapıya sahip sekiz ana bileşen üretmiştir.

Birincisi, "Sosyalizm nedir?" sorusuna cevap vermek; yani sosyalist ekonominin temel teorisi.

İkincisi, Çin'in şu anda hangi sosyalizm aşamasında olduğunu açıklamak; yani sosyalizmin ilk aşamasının teorisi.

Sonrasında, Çin'e özgü sosyalizmin temel ekonomik sistemi ve dağıtım sistemini incelemek ve tartışmak; yani mülkiyet teorisi ve yakından ilgili dağıtım sistemi teorisi.

Temel ekonomik sistem ve dağıtım sisteminin açıklığa kavuşturulmasına dayanarak, Çin'e özgü sosyalizmin operasyonel özelliklerini ve modellerini analiz etmek; yani sosyalist piyasa ekonomisi teorisi.

Son olarak, Çin'e özgü sosyalizmin gelişimine odaklanmak, Çin'e özgü sosyalizmin kendisini araştırmak ve açıklamak; yani sosyalist ekonomik kalkınma teorisi.

Çin'e özgü sosyalist ekonomi reform yoluyla şekillenir ve gelişir; bu nedenle, reformun daha ayrıntılı araştırılması ve açıklanması, yani sosyalist ekonomik reform teorisi gereklidir.

“Çin’e özgü sosyalist ekonomi reform yoluyla şekillenir ve gelişir; bu nedenle, reformun daha ayrıntılı araştırılması ve açıklanması, yani sosyalist ekonomik reform teorisi gereklidir” (Fotoğraf: China Daily, 2023).

Çin’e özgü sosyalist ekonomi, oluşumu ve gelişimi için hala dış dünyaya açılmaya dayanmaktadır ve uluslararası ekonomik bağlardan ayrılmaz. İçselden dışsal olana doğru bir mantık izleyerek, tartışma daha sonra dış dünyaya açılmanın incelenmesine ve tartışılmasına, yani sosyalist açılım teorisine yönelir.

Sonuç olarak, yeni dönemin yeni koşulları ışığında, Çin’e özgü sosyalizmin gelişiminin genel yönü olan komünizmin gerçekleştirilmesi, yani komünizm teorisi yeniden vurgulanır ve açıklığa kavuşturulur.

Bu mantıksal bağlantı, hiyerarşik yapı ve sistematik çerçeveye göre Çin’e özgü sosyalist politik ekonominin ana içeriği ve çerçevesi daha açık, daha doğru ve daha titiz bir şekilde özetlenebilir. Bu mantık ve yönetime göre, Çin’e özgü sosyalist

politik ekonominin temel içeriği sekiz temel yönü içerir:

1. Sosyalist özün teorisi: Üretici güçlerin özgürleştirilmesi ve geliştirilmesi, sömürünün ortadan kaldırılması, kutuplaşmanın ortadan kaldırılması ve nihayetinde ortak refahın sağlanması.

2. Sosyalizmin ilk aşamasının teorisi—geri kalmış üretici güçler, gelişmemiş emtia veya piyasa ekonomisi ve olgunlaşmamış ve kusurlu bir sosyalist sistem koşulları altında Çin’in sosyalist çağdaşlaşmayı başarmak için geçmesi gereken kaçınılmaz tarihsel aşama.

3. Sosyalist mülkiyet teorisi: Kamu mülkiyetinin temel dayanak olması, çoklu mülkiyet biçimlerinin ortak gelişimi, devlet işletmelerinde modern işletme sistemlerinin uygulanması ve karma ekonominin geliştirilmesi.

4. Sosyalist sosyalist dağıtım teorisi: İşe göre dağıtımın temel olması, çoklu dağıtım yöntemlerinin bir arada bulunması, verimlilik ve adaletin dikkate alınması, bazı kişilerin önce zenginleşmesine izin verilmesi ve nihayetinde ortak refaha doğru ilerleme.

5. Piyasa ekonomisini kamu mülkiyeti dahil olmak üzere sosyalizmle birleştiren sosyalist piyasa ekonomisi teorisi, hükümetin rolünden daha iyi yararlanırken pazarın kaynak tahsisinde belirleyici bir rol oynamasına izin verir.

6. İnsan merkezli kalkınma felsefesi, kalkınmaya bilimsel bakış açısı (insan odaklı, kapsamlı, koordineli ve sürdürülebilir), yenilik, koordinasyon, yeşil kalkınma, açıklık ve paylaşım olmak üzere beş temel kalkınma kavramı, Çin'e özgü yeni tip sanayileşme, kentleşme, bilişimleşme, tarımsal modernleşme ve bağımsız yenilik yolu, ekonomik kalkınma modelinin dönüşümü, ekonomik yapının ayarlanması ve optimizasyonu, yüksek hızlı büyümeden yüksek kaliteli büyümeye geçiş, modern bir ekonomik sistemin inşası, yeni normal, yeni büyüme itici güçleri ve yeni ekonomi gibi yeni bir sosyalist ekonomik kalkınma teorisi.

7. Komünist Parti önderliğinde sosyalist ekonomik sistem reformu teorisi, kendi kendini geliştirme ve ilerleme, kademeli yaklaşım (deneme yanılma ile üst düzey tasarımı birleştirme ve uygulamadan önce deney yapma) ve reform, gelişme ve istikrarın koordineli birliği ile karakterize edilir.

8. Küreselleşme altında, bağımsızlığı ve kendi kendine yeterliliği korumalı, çok yönlü, geniş kapsamlı, çok düzeyli ve yüksek seviyeli bir açılım uygulamalı, hem yerel hem de uluslararası pazarları ve kaynakları tam olarak kullanmalı, ekonomik küreselleşmeye katılmalı, teşvik etmeli ve öncülük etmeli, insanlık için ortak bir geleceğe sahip bir topluluk inşa etmeli ve açıklık, kapsayıcılık, eşit işbirliği, karşılıklı fayda ve barışçıl ge-

lişmeye dayalı sosyalist açılım teorisini gerçekten gerçekleştirmeliyiz.

Sonuç olarak, bu son analiz, Çin'e özgü sosyalist ekonominin evrimindeki temel eğilimleri inceler ve zamanın yeni özelliklerini göz önünde bulundurarak, komünizmin sonsuza dek ulaşılamaz bir ütöpik fantezi değil, nihayetinde gerçekleştirilebilecek yüce bir ideal olduğunu yineler ve gösterir.

Bu temel noktalar, Parti ve Devletin reform ve dışa açılma ile ekonomik kalkınmaya ilişkin önemli belgelerinde ve kararlarında, ayrıca büyük liderlerin konuşmalarında yansıtılmaktadır. Akademisyenler de bu çalışmaya önemli katkılarda bulunmuşlardır.

Çin'e Özgü Sosyalist Politik Ekonominin Geliştirilmesi ve Uygulanmasının Gerekliliği ve Aciliyeti

Ünlü Singapurlu akademisyen Zheng Yongnian, 26 Ocak 2016'da Lianhe Zaobao'da yayınlanan "Çin'in Bilgi Kıtılığı Çağı" başlıklı makalesinde keskin bir ifadeyle şunları belirtmiştir: "Çin'in etkili bilgi arzı yetersizdir. Son 30 yılda Çin'in reformları muazzam başarılar elde etmiş ve zengin pratik deneyim biriktirmiştir. Ancak ne teorik ne de politik araştırma çevreleri Çin'in deneyimini açıklayabilmiştir. Uzun zamandır Çin, yalnızca Batı'dan ithal edilen ekonomiye sahip olmuş ve Marksist ekonomi, Çin'in gerçek durumuyla birleştirilerek geliştirilmemiştir. Çin'e ait bir ekonomik teori olmadan, Çin'in ekonomik uygulaması nasıl açıklanabilir? Batı'dan ithal edilen çeşitli ekonomik teoriler, Çin ekonomisinin karşı karşıya olduğu sorunları açıklamakta daha fazla yetersiz kalmaktadır; bunları Çin'in sorunlarını çözmek için kullanmak genellikle sorunların daha da kötüleşmesine yol açmaktadır." Biz, Zheng Yongnian'ın Çin ekonomisinin mevcut du-

Çin, ekonomi daha yüksek kaliteli büyümeye doğru yapısal bir dönüşüm sürecinden geçerken, 2026 yılında tüketim odaklı ve teknoloji güdümlü büyümeyi sürdürmeye hazırlanıyor (Fotoğraf: Ma Xuejing/China Daily, 2025).

rumu hakkındaki değerlendirmesinin tamamen doğru olmadığını ve kısmen doğru, kısmen de yanlış olarak değerlendirilebileceğini düşünüyoruz. Yanlış olan kısım, Çin ekonomisinin reform ve dışa açılmadan bu yana tamamen işe yaramaz olmaması; aksine, Çin'e özgü sosyalist bir politik ekonomi oluşturup geliştirmesi, Batı ekonomisinde bulunmayan birçok yeni teori yaratması ve Çin'in ekonomik reform ve kalkınmasına benzersiz ve önemli katkılarda bulunmasıdır. Daha önce de belirtildiği gibi, Çin, kamu mülkiyetini temel alan, çoklu mülkiyet biçimlerini ve piyasa ekonomisini birleştiren yeni bir sosyalist piyasa ekonomisi teorisi önermiştir. Sürekli deneme yanılma

yoluyla ve reform sürecinde edinilen deneyim ve dersleri özetleyerek, Çin halkı daha önce hiç var olmamış yeni bir sosyalist ekonomik sistem reformu teorisi yaratmış ve Çin'in reform ve dışa açılma ve ekonomik kalkınmasının kayda değer bir başarıya ulaşmasına rehberlik etmiştir. Bu doğrudur çünkü Çin ekonomisi şu anda teoride pratiğin gerisindedir. Sosyalist piyasa ekonomisi üzerine temel teorik araştırmalar nispeten zayıftır. Devlet işletmelerinin, kırsal arazi ve tarım yönetim sistemlerinin ve mülkiyet ve gelir dağıtım sistemlerinin reformu hala tam olarak net değil. Birçok çetrefilli pratik sorunla karşı karşıya kalındığında, etkili çözümler yetersiz kalıyor.

Gerçekten de Batı ekonomisi ve yönetim uygulamalarını körü körüne taklit etme eğilimi var. Son örnekler arasında, borsa devre kesici mekanizmasının körü körüne uygulanması ve birkaç kişinin Reagan ekonomisinin arz yönlü ekonomisini olduğu gibi uygulama eğilimi yer alıyor.

Çin'in ekonomik kalkınması artık yeni bir normale girmiş olup, yeni özelliklerin ortaya çıktığı, büyük reformlar ve büyük dönüşümler dönemindedir. Ekonomik kalkınma hedefi, temel ihtiyaçlar sorununu çözmekten, her açıdan orta derecede müreffeh bir toplum inşa etmeye ve ardından sosyalist çağdaşlaşmayı gerçekleştirmeye kaymıştır.

Zheng Yongnian makalesinde ayrıca şunları belirtmiştir: “Çin'in de bol miktarda bilgi kaynağına sahip olduğu bir dönem oldu; 1980'ler ve 1990'ların başları, planlı ekonomiden emtia ekonomisine ve ardından sosyalist piyasa ekonomisine geçiş dönemi. O zamanlar, doktora derecesine sahip az sayıda insan olmasına rağmen, Çin'i gerçekten anlayan ve ulusal kalkınma için güçlü bir sorumluluk duygusu taşıyan bir nesildi.” Çin'e özgü sosyalist politik ekonomiyi araştıran, oluşturan ve geliştiren ve bunu Çin'in reform ve kalkınmasına rehberlik etmek için kullanan bu nesil, muazzam bir başarı elde etti.

Reform ve kalkınmanın başarılı bir şekilde devam etmesi için en önemli şey, derinlemesi-

ne araştırma yapmak, geliştirmeye devam etmek ve Çin'e özgü sosyalist politik ekonomiyi uygulamaktır. Çin'in ekonomik kalkınması artık yeni bir normale girmiş olup, ekonomik kalkınmanın tüm önemli yönlerinde yeni özelliklerin ortaya çıktığı, büyük dönüm noktaları, büyük reformlar, büyük düzenlemeler ve büyük dönüşümler dönemindedir. Ekonomik kalkınma hedefi, temel ihtiyaçlar sorununu çözmekten, her açıdan orta derecede müreffeh bir toplum inşa etmeye ve ardından sosyalist çağdaşlaşmayı gerçekleştirmeye kaymıştır; ekonomik işleyiş durumu, kıtlık ekonomisinden nispeten fazlalık ekonomisine kaymış olup, şimdi arz ve talep arasında temel bir dengeye sahip bir ekonomiye dönüştürülmesi gerekmektedir; ekonomik büyüme oranı, altı yıl üst üste yüksek hızdan orta-yüksek hıza düşmüş olup, orta-yüksek hızda korunmaya devam edilmesi gerekmektedir; Sanayi yapısı, ağır sanayinin çok ağır, hafif sanayinin çok hafif, hizmet sektörünün çok küçük ve tarımın geride kaldığı bir durumdan, genel imalat sektörünün aşırı arzda olduğu, yüksek teknoloji imalatının yetersiz olduğu, hizmet sektörünün geliştiği ve tarımın hala geride kaldığı bir duruma, ardından da yüksek teknoloji sanayileri, yüksek teknoloji imalatı ve hizmet sektörünün, özellikle modern hizmet sektörünün, temel direk olduğu ve tarımın modernize edildiği bir duruma doğru kaymıştır; kent-kırsal yapı, ciddi şekilde geride kalan kentleşmeden hızlı ilerlemeye doğru kaymış, sanayi ve tarım ile kent ve kırsal alanlar arasındaki uçurum genişlemiş ve kentleşme oranı %50'yi aşmıştır ve kentleşme oranının %60'ı aşması, sanayi ve tarım ile kent ve kırsal alanlar arasındaki uçurumun daraltılması ve kent-kırsal entegrasyonun sağlanmasıyla, yüksek kaliteli ve sağlıklı yeni kentleşmenin aktif ve istikrarlı bir şekilde teşvik edilmesi yönünde daha da dönüştürülmesi gerekmektedir; bölgesel yapı,

Çin'in çağdaşlaşması, kalkınmanın halka hizmet etmesi, halka bağlı olması ve faydalarının halkla paylaşılması ilkesine bağlı kalmaktadır (Fotoğraf: Su Yongzhu/People's Daily, 2023).

nispeten küçük bir uçurumdan genişleyen bir uçuruma ve ardından daralmaya doğru kaymıştır. Büyüme itici güçleri, Çin ekonomisinin esas olarak yatırım, dış talep ve geleneksel endüstrilere dayalı yapısından, esas olarak inovasyon, tüketim, iç talep ve modern endüstrilere dayalı bir yapıya dönüştürüyor. Kalkınma modeli, kaynak tüketimine, çevre kirliliğine, dengesizliklere, koordinasyonsuzluğa ve sürdürülemezliğe yol açan yaygın, verimsiz ve nicelik odaklı genişlemeden, yoğun, kalite öncelikli, kaynak tasarruflu, çevre dostu, dengeli, koordineli ve sürdürülebilir kalkınmaya doğru kayıyor. Mülkiyet yapısı, tek taraflı bir kamu mülkiyeti sisteminin peşinde koşmaktan, kamu mülkiyeti ve özel mülkiyet oranının %50'yi aşan önemli ölçüde azalmasıyla çoklu mülkiyet sistemlerinin bir arada var olması-

na ve ardından kamu mülkiyetini güçlendirirken, optimize ederken ve genişletirken özel mülkiyeti kararlılıkla geliştirmeye devam etmeye, kamu mülkiyetinin temel direk olduğu çoklu mülkiyet sistemlerinin ortak gelişimini gerçekten başarmaya doğru kayıyor. Servet ve gelir dağılımı, adaleti önceliklendirmek ve eşitlikçiliğe doğru güçlü bir eğilim göstermekten, verimliliği önceliklendirmeye ve uçurumu genişletmeye, ardından adalet ve verimlilik arasında bir denge kurmaya, uçurumu daraltmaya, kalkınmanın meyvelerini paylaşmaya ve kademeli olarak ortak refaha doğru ilerlemeye doğru kaymaktadır. Ekonomik sistem, geleneksel planlı ekonomiden sosyalist piyasa ekonomisine ve ardından olgun ve mükemmel bir sosyalist piyasa ekonomisine doğru kaymaktadır.

Çin'in yeni ekonomik normal, birçok yeni durum, yeni özellik ve yeni sorunla karşı karşıya olup, daha zorlu ve meşakkatli birçok yeni görevin tamamlanmasını gerektirmektedir. Yeni normalde Çin, birkaç önemli teorik ve pratik ikileme karşı karşıyadır: Kaynakların tahsisinde piyasanın etkinliğinden ve avantajlarından yararlanmalı, ancak kendiliğindenlik ve körlükten kaynaklanan piyasa başarısızlıklarının üstesinden gelmelidir; piyasa başarısızlıklarının üstesinden gelmede hükümetin rolünü daha iyi kullanmalı, ancak bilgi ve çıkar temelli sınırlamalardan kaynaklanan hükümet başarısızlıklarını önlemelidir; kamu sektörünün öncü rolüne tam anlamıyla yer vermeli, mevcut sorunlarını ve eksikliklerini gidermeli, kamu sektörünü etkin bir şekilde güçlendirmeli, optimize etmeli ve genişleterek kamu mülkiyeti ile piyasa ekonomisi arasında gerçek bir bütünleşme (birleşme ve uyumluluk) sağlamalıdır; özel sektörü geliştirmeye devam etmeli ve olumlu rolüne tam anlamıyla yer verirken olumsuz etkilerini en aza indirmelidir; verimliliği sağlamak için servet ve gelirdeki uçurumu uygun şekilde genişletmeli, aynı zamanda adaletle dikkat etmeli ve servet uçurumunu makul ölçüde daraltmalı, adalet ve verimlilik arasında gerçek bir denge kurmalı ve nihayetinde ortak refaha doğru ilerlemelidir; "aşırı arz ekonomisinden" kaçınarak "kıtlık ekonomisini" ortadan kaldırmalı, arz ve talep arasında temel bir denge kurmaya çalışmalıdır (Xinhua, 2016). Bunlar, modern Batı ekonomisi de dahil olmak üzere mevcut ekonominin ele alamadığı küresel zorluklardır; ne Keynesçilik ne de Reagan ekonomisi bunları çözebilir. Tek çözümler Marksist politik ekonomide, derinlemesine pratik araştırmada ve teorik yenilikte yatmaktadır.

Bu durum, Çin'in acilen Çin'e özgü bir politik ekonomi geliştirmesi ve uygulaması gerektiğini göstermektedir ve bu son derece acil bir konudur. Bu, Parti Merkez Komitesi ve Başkan Xi Jinping'in

Marksist politik ekonomiyi inceleme, araştırma ve uygulama ihtiyacını ve özellikle Çin'e özgü bir politik ekonomi olmak üzere çağdaş Çin Marksist politik ekonomisini geliştirme ihtiyacını defalarca vurgulamasının başlıca nedenlerinden biri olabilir.

Şimdi, Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin önemini daha iyi anlamak, marjinalleşme olgusunu değiştirmek, onu Çin'de ana akım ekonomi olarak gerçekten kurmak, genç Marksist politik ekonomistleri güçlü bir şekilde yetiştirmek, araştırma ekibini genişletmek ve araştırma kapasitesini geliştirmek özellikle önemlidir. Özellikle, boş ve soyut ilkelerden bahsetmek yerine, Çin'in reform ve kalkınmasının temel sorunlarına göre hareket etmek şarttır. Odak noktası, Çin'in reform, dışa açılma ve kalkınma uygulamalarını yakından takip etmek, Çin'in reform ve kalkınmasının ve küresel zorlukların temel sorunlarını araştırmak için çalışmalar düzenlemek, Çin'in deneyimini bilimsel olarak özetlemek, pratik deneyimi sistematik bir ekonomik teoriye dönüştürmek ve yeni aşamada Çin'in reform ve kalkınması için fikir ve öneriler sunmak, daha hedefli, uygulanabilir, doğru ve makul karşı önlemler ve tavsiyeler önermek olmalıdır.

Çin'e Özgü Sosyalist Politik Ekonominin İncelenmesinde Eksiklikler ve Gelecekteki Geliştirme Görevleri

40 yıllık oluşum ve gelişmenin ardından, Çin'e özgü sosyalist politik ekonomi, temel içeriğine ve genel çerçevesine sahip olmakla birlikte, hâlâ erken aşamalarındadır. *Kapital* gibi eksiksiz ve bilimsel olarak sağlam bir mantıksal sistemle karşılaştırıldığında, hâlâ önemli boşluklar ve eksiklikler içermektedir. Örneğin, başlangıç kapsamı ve genel teması belirsizliğini korumakta veya fikir birliğine varmakta zorlanmaktadır. Özellikle, ana bileşenle-

Çin Komünist Partisi'nin kuruluşunun 100. yıldönümü kutlamaları kapsamında 1 Temmuz'da Pekin'deki Tiananmen Meydanı'nda düzenlenen törenden bir görüntü (Fotoğraf: Lei Sheng/People's Daily, 2021).

rindeki birçok teorik ve pratik sorun çözülmemiş durumdadır. Çin'e özgü sosyalist politik ekonomi, yerli ve uluslararası ekonomi çevrelerinde hak ettiği sesi henüz kazanamamıştır.

Çözülemediği veya bilimsel olarak yanıtlanmamış sorunlar başlıca şunlardır:

1. Kamu sektörü ekonomisinin oranındaki önemli düşüşle karşı karşıya kalındığında, kamu sektörü ekonomisinin baskın rolünü korumak ve tam olarak ortaya koymak, mevcut sorunları ve eksiklikleri gidermek ve kamu sektörü ekonomisini (devlet işletmelerinin reformu ve geliştirilmesi ile kırsal kolektif ekonomilerin etkin gelişimi dahil) etkin bir şekilde güçlendirmek, optimize etmek ve genişletmek, ayrıca "özelleştirme" sorununu önlemek gereklidir.

2. Özel sektör ekonomisinin oranının yüzde 60'ı

aştığı ve sorunların giderek daha belirgin hale geldiği mevcut durumla karşı karşıya kalındığında, özel sektör ekonomisini kararlılıkla geliştirmeye ve olumlu rolünü tam olarak ortaya koymaya devam etmeli ve özellikle özel sektör ekonomisinin yol açabileceği emek-sermaye çatışmaları ve servet kutuplaşması gibi olumsuz etkilerini mümkün olduğunca en aza indirmeliyiz.

3. Aşırı gelir ve servet eşitsizliği durumuyla karşı karşıya kaldığımızda, eşitlikçi eğilimlerin üstesinden gelmeli, servet ve gelir dağılımındaki uçurumu uygun şekilde genişletmeli, verimliliği hedeflemeli ve aynı zamanda adalete dikkat ederek, servet uçurumunu makul bir şekilde daraltmalı, adalet ve verimlilik arasında gerçek bir denge kurmalı, kalkınmanın meyvelerini paylaşmalı ve nihayetinde ortak refaha doğru ilerlemeliyiz.

4. Marksist politik ekonomideki sınıf mücadelesi ilkesi ile Çin'deki sosyalist uyumlu toplum inşaatme pratiği arasındaki koordinasyon ve Deng Xiaoping'in belirttiği gibi Çin'in reform ve dışa açılmasının "kutuplaşmaya yol açmaması" veya "yeni bir burjuvazi yaratmaması" nasıl sağlanabilir?

5. Sosyalist piyasa ekonomisi teorisi, Çin'e özgü sosyalist ekonominin işleyişinin sistemi, mekanizması ve temel özellikleri hakkında bir teoridir. Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin en önemli teorik yeniliğidir. Sosyalist piyasa ekonomisinin karşı karşıya olduğu en büyük teorik ve pratik zorluk, sosyalizmi piyasa ekonomisiyle (özellikle kamu mülkiyeti ve piyasa ekonomisiyle) birleştirmenin gerekliliği, olasılığı, doğruluğu ve etkili yollarıdır.

6. Çeşitli "piyasa başarısızlığı" olgularıyla karşı karşıya kaldığımızda, hem kaynakların tahsisinde piyasanın etkinliğinden ve üstünlüğünden yararlanmalı hem de kendiliğindenlik, körlük ve sonradan ortaya çıkan etkilerden kaynaklanan "piyasa başarısızlığı" sorunlarının üstesinden gelmeliyiz.

7. Hükümetin hâlâ müdahale etmemesi gereken alanlarda müdahale ettiği ve yönetmesi gereken alanları yeterince yönetemediği durumlarla karşı karşıya kaldığımızda, hem hükümetin makro kontroldeki rolünü ve "piyasa başarısızlığının" üstesinden gelmeyi daha iyi kullanmalı hem de bilgi sınırlamaları ve çıkar çatışmalarından kaynaklanan "hükümet başarısızlığını" önlemeliyiz.

8. Sürekli bir ekonomik durgunluk, yetersiz etkin arz, aşırı etkisiz arz, yetersiz etkin talep ve büyümenin istikrara kavuşturulması gibi zorlu bir görevle karşı karşıya olduğumuz bir dönemde, geleneksel planlı ekonominin "kıtlık ekonomisini" nasıl ortadan kaldırabilir, kapitalist piyasa ekonomisinin "aşırı arz ekonomisinden" nasıl kaçınabilir ve sosyalist piyasa ekonomisini "dengeli bir arz ve talep ekonomisine" nasıl dönüştürebiliriz?

Bunun arz yönlü yapısal reformla ilişkisi nedir? (Xinhua, 2016).

9. "Üç kırsal sorun" (tarım, kırsal alanlar ve çiftçiler) gerçeğiyle karşı karşıya olduğumuz bir dönemde, Çin'in kırsal arazi sistemini ve tarım yönetim yöntemlerini nasıl reforme edip yenileyebiliriz? Deng Xiaoping'in önerdiği Çin'in sosyalist tarım reformu ve kalkınmasında "ikinci sıçramayı" ne zaman ve nasıl gerçekleştirebilir ve "üç kırsal sorunu" temelden nasıl çözebiliriz? 10. Çin'in ekonomik kalkınmasının şu anda karşı karşıya olduğu yeni aşama, yeni normal, yeni kavramlar, yeni itici güçler, yeni ekonomi, yeni endüstriler, yeni iş biçimleri, yeni iş modelleri ve yeni yol.

Yukarıda belirtilen zorlu konuların yanı sıra, şu gibi sorular da mevcuttur: Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin başlangıç kapsamı ve ana teması ne olmalıdır? Çin'e özgü sosyalist toplumun temel çelişkileri ve üretim hedefleri nelerdir? Sosyalist üretim hedefleri, piyasa ekonomisinin getirisini maksimize etme arayışıyla nasıl uzlaştırılabilir? Faktör bazlı dağıtımdan kaynaklanan sömürü potansiyeli ve artan gelir eşitsizliği ile sosyalist özün sömürüyü ve zengin ile fakir arasındaki kutuplaşmayı ortadan kaldırma gerekliliği arasındaki çelişki nasıl uzlaştırılabilir? Sosyalist bir piyasa ekonomisinde sermaye var mıdır ve sosyalist bir piyasa ekonomisindeki sermaye ile kapitalist bir piyasa ekonomisindeki sermaye arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir? Sosyalist bir piyasa ekonomisinde emek gücü bir meta mıdır ve neden? Doğru bir şekilde nasıl anlaşılmalı ve ele alınmalıdır? Çin'deki sosyalizmin ilk aşaması, kamu mülkiyetine dayalı sosyalist bir piyasa ekonomisinin ve özel mülkiyete dayalı kapitalist bir piyasa ekonomisinin ikili ekonomik özelliklerine ve işleyiş yasalarına sahip midir? Çin'e özgü sosyalist ekonomi neden Marx ve Engels'in öngördüğü bilimsel sosyalizmin ekonomisiyle tamamen aynı

değildir ve bu nasıl doğru anlaşılmalıdır? Ve benzeri sorular.

Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin olgunlaşmamışlığı ve kusurluluğu iki ana nedenden kaynaklanmaktadır. Birincisi, uygulama tarafından getirilen sınırlamalar vardır. Olgun teori, olgun uygulamaya uyarlanmalıdır. Çin'e özgü sosyalizm hala inşa aşamasında olduğundan ve sosyalist çağdaşlaşma henüz gerçekleşmediğinden, birçok pratik sorun çözülmemiş veya eksik çözülmüş olup, uygulamada sürekli araştırma gerektirmektedir. Bu nedenle, Çin'e özgü sosyalizmin tam ve olgun bir politik ekonomi henüz oluşturulamamıştır. Ancak Çin'in sosyalist modernleşmesi gerçekleştiğinde olgunlaşabilir ve mükemmelleşebilir. İkincisi, mevcut araştırmalarda eksiklikler vardır. Çin'e özgü sosyalist politik ekonomi üzerine yapılan araştırmalar kapsamlı veya derinlemesine değildir ve hatta teorinin uygulamanın gerisinde kaldığı durumlar bile vardır. Dahası, Çin'e özgü sosyalizmin reform ve gelişiminde birçok zor sorun mevcuttur ve yeni sorunlar ortaya çıkacaktır. Bunlardan bazıları bilimsel olarak cevaplanamaz veya teoride açıklanamaz; pratikte de makul, etkili ve uygulanabilir çözümler önerilemez.

Teori hem pratiğin bir özeti hem de pratiğe bir rehberdir. Teorik rehberlik olmadan pratik kördür. Bu nedenle, Çin'e özgü sosyalist politik ekonominin gelecekteki gelişimi için temel görev, kapsamlı ve derinlemesine araştırmalar yapmak, mevcut çeşitli sorunları, özellikle de büyük ve zor olanları bilimsel olarak cevaplamak ve etkili bir şekilde çözmek, yasaları özetlemek ve keşfetmek, içeriği zenginleştirmek ve geliştirmek, eksiksiz ve sistematik bir bilimsel teorik sistem kurmak ve bir söylem gücü oluşturmaktır; böylece Çin'e özgü sosyalist ekonominin sürdürülebilir, verimli ve yüksek kaliteli gelişimine daha iyi rehberlik edilebilir ve kademeli olarak ortak refaha doğru ilerlenebilir. 🌸

Bu makale, "Xinhua Jian'ın 2018'de yayımlanan 《中国特色社会主义政治经济学重大疑难问题研究》 (Çin'e Özgü Sosyalist Politik Ekonomide Başlıca ve Zor Sorunlar Üzerine İnceleme)" adlı Çince kitabının 1-24 sayfalarında yer alan Giriş bölümünün çevirisidir. Öz ve anahtar kelimeler, BRIQ tarafından çıkarılmıştır.

Kaynakça

- Xi, J. (2001). "《对发展社会主义市场经济的再认识》 [A Re-understanding of Developing a Socialist Market Economy]" 《东南学术》, Southeast Academic Journal, 4期。
- Xi, J. (2016). "《在全国党校工作会议上的讲话》 [Speech at the National Conference on Party School Work]", 《求是》 [Qiushi], 5期。
- Xi, J. (2016a). 《在哲学社会科学工作座谈会上的讲话》 [Speech at the Symposium on Philosophy and Social Sciences], *People's Daily*, May 17, 2016.
- Xiaoping, D. (1993). 《邓小平文选》 [Selected Works of Deng Xiaoping Volume III], Beijing: People's Publishing House.
- Xinhua. (2016). 《习近平主持召开经济形势专家座谈会》 [Xi Jinping chairs symposium with experts on the economic situation], *People's Daily*, July 9, 2016.
- Xinhua, J., & Jiang, Y. (2016). 《发展和运用中国特色社会主义政治经济学的若干问题》 [Several Issues in Developing and Applying the Political Economy of Socialism with Chinese Characteristics], 《中国高校社会科学》 [Social Sciences in Chinese Universities], 6期。
- Xinhua, J. (2016). 《发展和运用中国特色社会主义政治经济学引领经济新常态》 [Developing and Applying the Political Economy of Socialism with Chinese Characteristics to Guide the New Normal of Economy], 《经济研究》 *Economic Research*, 3期。